

Risale-i Nur, Ekolü ve Avrupa Birliği

Risale-i Nur, Its Ecole and European Union

Ahmet Battal

Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr., Gazi University, Retired Faculty Member

Özet

Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği süreci iniş çıkışlarla doludur. Bunun Türkiye'den kaynaklanan sebeplerinden biri de üyelik sürecinin iç dinamiklerinin ilkesel yaklaşımlardan ziyade konjonktürel bakıştan etkileniyor olmasıdır.

Avrupa Birliği'ne ilkesel olarak taraftar olan dini gruplardan biri ve belki de açık farkla birincisi Nur Talebeleridir. Nur Talebeleri'nin ilkesel olarak destekleye geldiği demokrat siyasi geleneğe sahip partilerin AB üyeliğine prensip olarak ve daima olumlu bakmış olması bir tesadüf değildir.

Bu makalede Bediüzzaman'ın Avrupa Birliği konusundaki fikirleri ele alınmış ve böylece Nur Talebelerinin AB'ye olumlu bakışının gerekçeleri ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Avrupa Birliği, Medeniyetler Çatışması, Medeniyetler İttifakı, Dini Cemaatler ve AB, ittihad-ı İslam, İslamiyet ve Paktlar*

Abstract

Turkey's membership process to European Union is a "period full of up and downs". One of the reasons arising from Turkey is that the membership process is affected by the cyclical point of view rather than the internal dynamics of a principled approach.

The Risale-i Nur Community is one of the religious groups who support the European Union as a principle and perhaps they are the first by far. It is not a coincidence that parties with democratic political traditions in which the Risale-i Nur students have supported in principle have always had a positive view of EU membership in principle.

In this article, Bediüzzaman's ideas on the European Union are discussed and the reasons for the positive views of the Risale-i Nur students on the EU are put forward.

Keywords: *European Union, Clash of Civilizations, Alliance of Civilizations, Religious Communities and EU, Islamic Union, Islam and The Pacts.*

*Nur Talebelerinin
bu konudaki
tercihi nettir
ve olumludur.
Ancak bunun
Risale-i Nur'dan
delillerini bulmak
gerekmektedir.*

Giriş

Türkiye’de sosyal siyaset alanında yer alan aktörlerin Avrupa Birliği’ne taraftarlığı ya da karşıtlığı, başka birçok konu için önemli bir ayırt edici unsurdur. Risale-i Nur’un ve Nur Talebelerinin bu konudaki tercihi ise bu ekolün mazisi ve sosyal siyasete yön verici olma iddiası sebebiyle ayrıca önemlidir.

Nur Talebelerinin bu konudaki tercihi nettir ve olumludur. Ancak bunun Risale-i Nur’dan delillerini bulmak gerekmektedir. Bu sayede Nur Talebelerinin AB taraftarı siyasi hareketlere desteği netleşebilir ve kuvvetlenebilir.

Aşağıda bu maksatla önce genel olarak bir AB projeksiyonu sunup dinî ve siyasi/sosyal grupların ve Nur Talebelerinin AB konusundaki genel eğilimini özetleyecek ve örneklendireceğiz. Ardından da Bediüzzaman’ın konuya bakışına dair ipuçlarını açığa çıkarıp değerlendireceğiz.

Bu makalenin yazılmasında, öncelikle çerçeveyi çizebilmek amacıyla, Şükrü Bulut’un Yeni Asya Neşriyat’tan çıkan “Hangi Avrupa” isimli kitabından faydalanılmıştır. Ancak aşağıdaki hususlar için bu kitaba özel atıf yapma imkanı bulunmadığından bu genel atıfla yetinilmiştir.

I. AB Algısı ve Değişim

A. Avrupa Birliği ve Türkiye’den Bakış

Türkiye’den AB’ye bakışta ana sorular ve muhtemel cevapları şunlardır.

1. Avrupa Birliği’ne girmeye çalışmalı mıyız?

-Hayır, girmeye çalışmamalıyız. Bu bizim için bir hedef olamaz. Zira AB standartları dinimize ve dine uygun olan kültürümüze zıttır.

-Evet, girmeye çalışmak bize fayda sağlar. Zira AB standartları üye adaylarına da standartlar yüklüyor ve bunlar dinimizin bizden istediklerine aykırı değildir.

2. Şartlarını sağladığımızı varsayarsak Avrupa Birliği’ne girmeli miyiz?

-Hiç faydası yok. Girmemeliyiz.

-Zararı faydasından çok. Girmemeliyiz.

-Faydası zararından çok. İyi ölçüp girebiliriz.

-Hiç zararı yok. Girmeliyiz.

3. Avrupa Birliği bizi içine alır mı?

-Şartlarını sağlarsak alır ve fakat bu şartları sağlamış olmak bizim dinimize zarar verir.

-Şartlarını sağlarsak alır ve bize faydası olur.

-Şartlarını sağlasak bile bizi almaz. Zira AB bir Hıristiyan kulübüdür.

4. AB üyeliğinin bize ne gibi faydaları olur?

- Ekonomimize katkısı olur. Vatandaşımıza serbest dolaşım sağlar.
- İnsan hakları uygulamalarımız gelişir ve devlet sistemimiz kökleşir.
- Eğitim kalitemiz ve dünya ile entegrasyonumuz artar.
- AB üyeliği sayesinde demokratik işbirliği kültürümüz gelişir ve İslam ülkeleri ve Türk dünyası ile de kalıcı ittifaklara girişebiliriz.

5. Bizim AB'ye ne katkımız olabilir?

-AB'ye üye bir Türkiye, doğru İslamiyet'i ve İslamiyet'e layık doğruluğu hakkıyla yaşayan bir Türkiye ve dolayısıyla Avrupalıların dinde de örnek alacağı bir Türkiye imajı demektir. İslam'ı kamusal alanda ve devlet planında tatbik eden bir Türkiye vesilesiyle Avrupa'da İslamiyet doğru bir şekilde yayılır.

-AB bir barış projesidir. Ancak bu projenin ruhu eksiktir. Gerçek barış ancak kardeşlik duygularıyla olur. Hakiki kardeşlik ise Kur'an'ın tarif ettiği vecihle yani ahirette de kardeş olma duygusu ve şuuru ile gelişir.

-Fertler kanuna ya inandıkları için ya da müeyyidesinden çekindikleri için uyarlar. Aslolan birincisidir. Kanuna uyma isteği o kanunun adil olduğuna inanmaktan kaynaklanır. Kanunun adil olması ise ancak kanun koyucunun adil olduğuna inanmakla mümkündür. Gerçek kanun koyucunun kim olduğunu bilen bir dindar ise kanuna samimi olarak uyması gerektiğine de inanır.

-Avrupa Birliği insan haklarını yerleştirmiş ve adaleti geliştirmiştir. Ancak bu mana-yı ismi ile bir adalet dersidir. "Adalet kim içindir" sorusuna cevap vermekten çekinen bir adalet anlayışıdır. Mana-yı harfi ile adalet ve insan hakları dersi vermek de ancak Kur'an'ın emrettiği adaleti tarif ve tatbik etmek ile olabilir.

Bu konuyu daha iyi anlatması bakımından Yeni Asya Gazetesindeki bir gezi yazısında yer almış olan bir hatırayı nakledelim:

Almanya'nın bir kasabasındaki bir otelde okuma programı yapan Nur Talebelerine yatsı namazında iştirak edip cemaatle namaz kılan bir dindar Katolik Alman, namaz sonrası sohbetle cemaate şu soruyu soruyor: Sizin Kur'an ile İŞİD'in okuduğu Kur'an aynı Kur'an mıdır?

Bu soruyu sorduran birinci husus Hıristiyanların farklı İncil metinlerine sahip olmasıdır. İkincisi ise aslında bir arzunun dışa vurulmasıdır. Soruyu soran aslında demektedir ki "keşke sizin Kur'an ile İŞİD'in Kur'an'ı aynı olmasa da ben sizin Kur'an'ı okuyup sizin gibi amel ederek doğru bir dine mensup olsam."

Bu vahim soruya verilecek hiçbir teorik cevap ne yazık ki muhatabı yerterince tatmin edemeyecektir. Zira onun zihninde zaten İŞİD bir İslam versiyonudur ve üstelik cevabınıza göre İŞİD'in elindeki kutsal kitap da Avrupa'nın dört bir tarafında entegre ve barışçı bir biçimde yaşayan Müslümanların elindeki kutsal kitapla aynıdır. Maalesef aynıdır!

AB bir barış projesidir. Ancak bu projenin ruhu eksiktir. Gerçek barış ancak kardeşlik duygularıyla olur. Hakiki kardeşlik ise Kur'an'ın tarif ettiği vecihle yani ahirette de kardeş olma duygusu ve şuuru ile gelişir.

AB taraftarlığı trendinin toplumda zaman zaman yükselip düşmesinin sebebi genellikle AB'nin kendisi ya da kararları ve uygulamaları değil, iç siyasetin etkisi ve basının da katkısıyla toplumda AB ile ilgili algının sık değişmesidir.

İşte bu farkı fark ettirecek olan da, AB'yi doğru tanımak ve AB'ye doğru üyelik yoluyla İslam'ı AB'ye doğru tanıtmaktır.

B. Üyelik Yolunda İmaj Düzeltme Gayretleri

Türkiye'deki dinî ve sosyal grupların AB konusundaki bakışlarının olumlu ya da daha olumlu hale dönebilmesi için bazı yanlış anlamaların giderilmesi gereklidir.

Bu konuda görev kısmen hükümete ve devlete ve kısmen de AB delegasyonuna düşmektedir. Ancak asıl görev hiç şüphesiz Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarına aittir.

AB kaynaklarıyla finanse edilen projelerin bu açıdan büyük değeri vardır. Üyelik hedefini desteklemek üzere kurulmuş ve kurulacak olan ve günlük siyasetten uzak, samimi ve şeffaf bir örgütlenme içinde çalışan fikir hareketlerine daha fazla destek olmak, AB'nin ve AB Türkiye Delegasyonunun görevidir.

Bu çalışmalar AB konusunda hem doğruyu anlatmak ve hem de yanlış anlamaları gidermek ve yanlış bilgilendirmeleri düzeltmek amacına yönelik olmalıdır.

AB taraftarlığı trendinin toplumda zaman zaman yükselip düşmesinin sebebi genellikle AB'nin kendisi ya da kararları ve uygulamaları değil, iç siyasetin etkisi ve basının da katkısıyla toplumda AB ile ilgili algının sık değişmesidir. Bu dalgalanmanın engellenebilmesinde aydınların konuya ilkel yaklaşmasının büyük önemi vardır. Bunun için ise öncelikle aydınlar aydınlatılmalıdır.

C. Ab'ye Dair Bazı Yanlış Hükümler ve Çözümleri

Aşağıdaki başlıkların altında yer alan soruların doğru cevaplarını bilenler başlıklardaki her bir iddianın doğruluğunu ve yanlışlığını da tesbit etmiş olurlar.

1. "AB bir Hıristiyan kulübüdür"

Bu iddianın delilleri nelerdir? Yazılı beyan var mıdır? Bu niyeti gösteren bir icraat var mıdır? AB'nin dinî bir yönü ya da hedefi var mıdır? Hıristiyanlık mezhepleri birbirine nasıl bakar? Bosna ve Kosova gibi AB adayı Müslüman Avrupa ülkelerinin önünde ciddi bir engel var mıdır? Engel yoksa Türkiye'nin önündeki engelin onun dini olduğuna hükmetmek nasıl mümkün olabilir?

2. "AB bizi parçalamak istiyor"

AB'nin bu niyetini hangi kararından veya hangi icraatından anlayabiliriz? Bazı örnekler verebilir miyiz? Mesela bu güne kadar AB'ye üye olmaya çalışıp da bu süreçte ve bu sürecin gereğini yerine getirirken parçalanan bir ülke olmuş mudur? Üyelige kabul ederek bizden "Bütün Türkiye" olarak istifade etmesi mümkünken AB bizi parçalamayı neden istesin?

3. “Avrupa Birliği üyeliği bizim ahlakımızı bozar”

Bizim ahlakımızı bozan AB ve üyelik süreci midir yoksa Avrupa'nın ah-laksızlıklarının bize sirayet etmiş olması mıdır? AB üyesi olma talebimiz-den vazgeçsek ah-laksızlıklarından korunmuş olabilir miyiz? AB'ye üyelik süreci içine girmemiş olan Doğu toplumlarının ah-lakı bize göre daha iyi bir durumda mıdır? Hangi yönlerden iyidir? Böyle ise bu farkın sebebinin AB süreci olduğu yolunda somut bilgilerimiz var mıdır?

4. “AB bizi kapısında oyalıyor”

Neden oyalıyor? Bununla ne elde edecek?

AB gibi “kurumlar ve kurallar birliği” olarak anılan bir Birlik neden bizi oyalasın? Netlik ve şeffaflık ilkesiyle hareket eden ve danışıklılığa kapısını kapatan bir Avrupa fikrini temsil eden AB, acaba bizim, ikircikli ve hatta zaman zaman ikiyüzlü tutumumuzla onu oyaladığımızı anlıyor, görüyor ve bu sebeple bize “üyelik kriterlerine uyma isteği konusunda net ol, beni oya-lama” diyor olabilir mi?

5. “AB bizim başka birlikler kurmamızı engelliyor”

Çok sayıda AB üyesi ülkenin çeşitli bölgesel örgütlere de üye olduğu gerçeği karşısında “AB üyeliği ya da üye adaylığı başka Birliklere ve paktla-ra üye olmaya engeldir” denilebilir mi? AB'nin, kendi kısa tarihinde, üyele-rine ve üye adaylarına, devletlerarası ilişkiler açısından bir tercih dayatma-sı söz konusu olmuş mudur?

6. “Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur”

Türk'ün ya da Müslüman'ın kendisinden başka dostu olmaması yani herkesin ona düşman olması onun başarısı mıdır yoksa başarısızlığı mıdır? Türk Türklüğüyle iftihar etmek istiyorsa dostlarını mı düşmanlarını mı ço-ğaltmaya çalışmalıdır?

7. “Hıristiyanlar ve Yahudiler bizim ortak düşmanımızdır”

Kur'an'da yer alan ve “Yahudi ve Hıristiyanları dost edinmeyin” emrini içeren hükümler bugün AB üyeliğinin önündeki en önemli engellerden bi-ridir.

Bedüzzaman ve başka birçok müfessir bu ayetleri tefsir ederken önce-likle ayette “dost olmamak” ile kastedilen şeyin sınırlı bir anlama geldiği-ni ifade etmektedirler. Dostluk yasağının onların dinî inanışlarının batıl kı-sımlarına yönelik olduğu açıktır. Bu sınırın en basit ispatı da bir Müslüman erkeğin Yahudi ve Hıristiyan bir kadınla evlenebilmesine dinimizin izin vermiş olmasıdır. Öyle ya hem evlenecek ve hem de sevmeyecek! Bu müm-kün olmadığına göre...

Türkiye ile AB'nin evliliğinde de aynı kriter uygulanmalıdır. Batının İslamca sevilmeyen yönlerinin sevilmesine ve alınmasına izin yoktur. Esa-sen üyelik sürecinde buna gerek de yoktur. İslam'a uygun ve hatta İslam'ın emri olan ilim, adalet, çalışkanlık, dürüstlük, şeffaflık gibi özelliklerinin

Türkiye ile AB'nin evliliğinde de aynı kriter uygulanmalıdır. Batının İslamca sevilmeyen yönlerinin sevilmesine ve alınmasına izin yoktur. Esasen üyelik sürecinde buna gerek de yoktur.

AB bir kurumlar
ve kurallar
birliğidir.
Dolayısıyla her
konuda müzakere
ederek karar alır.
Kararlarıyla
konuşur. Temsil
makamında
olanların sözlü
beyanları ise olsa
olsa şahsi kanaat
açıklamaları
biçimindedir ve
dolayısıyla sadece
kendilerini bağlar.

alınmasında ise mahzur değil aksine fayda vardır. Hatta bu, “ilim Çin’de de olsa alınır” diyen dinimizin de emridir.

Öte yandan, zannedilenin aksine, Yahudiler ve Hıristiyanlar birbirlerine dost da değildirler. Hatta Yahudiler ile Hıristiyanlar arasındaki husumet sebepleri Yahudiler ile Müslümanlar arasındaki husumet sebeplerinden daha keskin ve daha serttir.

Zira İslam’ı ve Hıristiyanlığı bir din olarak kabul etmeyi reddeden Yahudiler İslam Peygamberine –haşa- sadece yalan isnat ederken, Hazreti İsa’ya –haşa haşa- hem yalancılık ve hem de annesi Hazreti Meryem’e -ve dolayısıyla Hz. İsa’ya- ayrıca bir de iffetsizlik isnad etmektedirler.

Bu özel durum sebebiyle, her doğan çocuğun “ana babasını bilme hakkı” ya da annenin doğurdu çocuğa gerçek babasını söyleyebilme mecburiyeti yani zinanın yasaklanması konusunda gerçek Hıristiyanlar da gerçek Yahudiler de Müslümanların dostu ve işbirlikçisidir. Ailenin muhafazası konusunda AB’nin Türkiye’ye ve Kur’an’ın aile ve sadakat anlayışına şiddetle ihtiyacı vardır.

8. “AB bize şöyle baktı böyle dedi...”

AB’nin herhalde ilk anlaşılması gereken özelliklerinden biri, AB’nin, “konuşmayan” ve “sadece yazan” bir Birlik olduğu gerçeğidir.

AB “kişi”lere gereğinden fazla önem ve değer vermez. Kişi karizmasının önüne geçebilmek amacıyla tedbirler almıştır. Bu kapsamda, temsil makamına oturttuğu kişileri sık sık değiştirir. AB Bakanlar Konseyi dönem başkanlığının altı ayda bir değiştiği düşünülecek olursa bu dediklerimiz daha iyi anlaşılır.

Ayrıca AB bir kurumlar ve kurallar birliğidir. Dolayısıyla her konuda müzakere ederek karar alır. Kararlarıyla konuşur. Temsil makamında olanların sözlü beyanları ise olsa olsa şahsi kanaat açıklamaları biçimindedir ve dolayısıyla sadece kendilerini bağlar.

Elbette AB içinde de “büyükler” ve “küçükler” ya da “öncekiler” ve “sonrakiler” gibi “durumsal statü”ler vardır ama bunlar hiçbir zaman “kurumsal statü”ye kalıcı etki etmezler.

AB “kişi kültürü”ne o kadar yabancı ve hatta karşıdır ki Avrupa ortak parası EURO’nun üzerinde hiçbir Avrupa’lı “kişi”nin resmi yer almaz. İki dünya savaşının kişilere endeksli milliyetçiliklerden çıktığı düşünüldüğünde bu tepkinin ve tepkisel duruşun ne kadar haklı olduğu anlaşılır.

Bu tepkisel ve ilkesel duruşa AB üyesi olmayı isteyen Türkiye’nin ne kadar ihtiyacının olduğu ise her geçen gün daha iyi ortaya çıkmaktadır.

II. Sosyal Yapımız ve AB

A. Türkiye’deki Dinî ve Sosyal Gruplar ve AB

1. Türkiye’de az çok etkili dinî grupların Türkiye’nin Avrupa Birliği üyeliği hususunda net bir tavır içinde olmadığı ve konuya daha ziyade konjektürel baktığı söylenebilir.

2. Bunun önemli bir istisnası görebildiğimiz kadarıyla Türkiye Gazetesi çevresidir. Bu gazetenin içeriden yazan yazarları ve kemikleşmiş okuyucuları, bilhassa 1980 öncesinde, siyasette demokrat geleneği desteklemiş olmalarının da etkisiyle, AB konusunda daha sıcak ve daha nettir.

3. Tasavvufi tarikatların AB konusunda bilinen net bir yaklaşımı yoktur.

4. Aynı şekilde Süleymanlılar ya da Süleymanlılar denilen dinî grubun da AB konusunda kamuoyuna mal olmuş net bir tercihi yoktur.

Ancak bilhassa Süleymanlıların konuya bakışında iç ve dış etkenler bir değişiklik sebebidir. Diğer ifadeyle Avrupa'da hizmet eden Süleymanlılar Türkiye'nin AB üyeliği konusuna, Türkiye'de hizmet eden cemaat mensuplarına nazaran daha sıcak bakmaktadır.

Bu durumun diğer İslamî gruplar açısından da geçerli bir farklılık kaynağı olduğu söylenebilir. Zira Avrupa'yı tanıdıkça orada İslam'ı yaşama ve oradakilere İslam'ı anlatma arzusu artmakta ve AB'nin bu amaca hizmet edebileceği düşüncesi de gelişmektedir.

5. Türkiye'deki din referanslı sosyal gruplar içinde en önemlilerinden biri, hiç şüphesiz bugün birkaç ayrı partide kendisini gösteren ve tümüne "siyasal İslamcılık" denilen bir İslamcılık akımının mensuplarıdır. Bu akımın ana karakteri İslam'a hizmet için devleti önemsemesi ve dine hizmet için öncelikle devleti elde etmeye çalışmasıdır. Bu akımın genel karakteristiklerinden biri de birçok kavrama olduğu gibi "Batı"ya da tasnifçi değil toptancı yaklaşmasıdır.

"Siyasal İslamcı"lar için, Avrupa, ittifaklar kurulacak ve işbirliği yapılacak bir fikir cevelan alanı değil, fethedilecek bir sahadır. Bu sebeple, istisnaları bir kenara bırakacak olursak, "Siyasal İslamcı"lar Türkiye'nin AB üyeliğine de kategorik olarak karşı olmuşlardır.

6. Bununla birlikte bilhassa Nur Talebelerinin de etkisi ve desteği ile eski Siyasal İslamcılarının bir kısmı, İspanya ve Türkiye tarafından kurulup sonra Birleşmiş Milletler çatısı altında bir örgüte dönüşen Medeniyetler İttifakı Projesine^[1] taraftar olmuşlardır.

Ayrıca bu gruptakiler, İsrail karşısında ezilen Filistin'e desteğini alabilmek gibi kısır sebepler için de olsa Papa ve Vatikan'la görüşmeye ve Batı ile işbirliğine razı olmaktadırlar.

7. Türkiye'deki sosyal gruplar içinde AB ile yıldızı barışmayan gruplardan biri de milliyetçilerdir. Milliyetçilerin çoğu AB'ye üyelik sürecinde demokratikleşme adına atılacak adımların ülkeyi bölmesinden endişe etmektedirler. Endişenin kaynağı, "fetih" için gidilmiş olan Avrupa kapısından zamanında kısmi bir muvaffakiyetsizlikle dönülmüş olması sebebiyle öldürülememiş olan "Haçlı Ruhunu" Türklere düşmanlık edeceği ve

"Siyasal İslamcı"lar için, Avrupa, ittifaklar kurulacak ve işbirliği yapılacak bir fikir cevelan alanı değil, fethedilecek bir sahadır. Bu sebeple, istisnaları bir kenara bırakacak olursak, "Siyasal İslamcı"lar Türkiye'nin AB üyeliğine de kategorik olarak karşı olmuşlardır.

[1] Cumhurbaşkanı'nın Medeniyetler İttifakı Girişimi'nin 2016'da Bakü'de yaptığı için forumdaki açılış konuşması için bkz. <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/43747/terror-organizasyonlari-medeniyetler-ittifaki-ile-kurmaya-calistigimiz-ortak-idealin-en-buyuk-hasmidir> (Erişim t.11.12.2018)

Nur talebeleri ile Demokratların yolunun AB konusunda da keşilmesi sadece basit bir tesadüf değil, meşveret, hürriyet ve adalet kavramlarına özel bir değer vermenin ve bu amaçla hakiki ve samimi bir fikrî destek zemininde ortak yürümenin sonucudur.

dolayısıyla Avrupa ile asla gerçek anlamda dost olunamayacağı ve olunması gerektiği fikridir.

Milliyetçilerin bu endişelerinin haklı olduğunu söylemek mümkün değildir. Zira AB bu güne kadar, kendisini, “sömüren” ve “yayılmacı” bir Birlik olarak değil, katılımcı ve paylaşmacı bir Birlik olarak göstermiştir.

8. AB üyeliğine tereddütlü bakan son grup ise “Jakoben CHP” olarak da tarif edilebilecek olan Kemalist zihniyet mensuplarıdır.

Bu grubun AB karşıtlığının arka planında “ideolojik devlet” arzusu yatmaktadır. Türk toplumunu devrimlerle ve dolayısıyla “halka rağmen halk için” yaklaşımıyla değiştirip dönüştürmeyi hedefleyen “devrimci Kemalizm” anlayışının, ideolojisizlik başta olmak üzere demokratik değerleri ve dolayısıyla “halkla beraber, halk için” anlayışını benimseyen bir AB’ye taraftar olması beklenemez.

9. Türkiye’deki sosyopolitik gruplar içinde AB’ye net biçimde taraftar olan tek grup Demokratlardır. Demokratlar kendilerini ister “liberal demokrat” ve isterse de “sosyal demokrat” olarak tarif etsinler, demokratlıklarının icabı olarak Avrupa Değerlerine ve AB’ye taraftardır.

10. Nur talebeleri ile Demokratların yolunun AB konusunda da keşilmesi sadece basit bir tesadüf değil, meşveret, hürriyet ve adalet kavramlarına özel bir değer vermenin ve bu amaçla hakiki ve samimi bir fikrî destek zemininde ortak yürümenin sonucudur.

B. Dindarların Avrupa Birliği’ne Bakışına Bir Örnek: Altınoluk Dergisi

Türkiye’de dinî hassasiyet sahibi kesimlerin AB’ye ilişkin yaklaşımlarını tesbit etmek önemlidir ve zordur.

Ancak görebildiğimiz kadarıyla bu yaklaşımlar net ve belirgin kitabî ilkelere ziyade konjonktüre bağlı olarak belirlenmekte, değişmekte ve gelişmektedir. Bu sebeple biz aşağıda bu iddiamızı Altınoluk Dergisini yayınlayan ekibin konuyu zaman içinde nasıl takdim ettiğini göstererek örnekleyeceğiz.

Altınoluk Dergisi Temmuz 1987 tarihli 17. sayısını^[2] “Avrupa Topluluğu ve İslam” konusuna ayırmıştır. Editörün “Takdim”inde konu nötr ele alınmış olmakla birlikte makalelerin önemli bir kısmı Avrupa Birliğinin bir “Hıristiyan Kulübü” olduğu varsayımı üzerine yazılmıştır.

Prof. Dr. Hayreddin Karaman Dergideki yazısının sonunu şu cümlelerle bağlamaktadır:

Sözün Özü: Biz AT’a girsek de girmesek de her an bir manevî erozyon içindeyiz. Buna bir çare bulmadıkça manevî geleceğimiz parlak değildir; buna bir çare bulununca da AT’a girmek bir FETİH olacaktır. Mesele zaten içinde

[2] <https://dergi.altinoluk.com/index2.php#sayfa=yillar&yil=1987&DergiSayiNo=017> (Erişim t: 29.11.2018)

bulduğumuz Batı Topluluğuna girip girmek değildir, mesele buraya BİZ olarak girmek, burada BİZ olarak yaşamak ve başkalarını bize imrendirmektir.

Dergide kendisinden “Mahmut Bayram Hoca” olarak bahsedilen zatın şu fikirleri de önemli ve ilginçtir:

Bu oluşu durduramayacağımıza göre erimemeye ve Avrupa'nın geleceğini etkilemeye çalışmalıyız. Avrupa Topluluğu'na giriş mevzuunu genişçe değerlendirmek gerekiyor, içine girdiniz mi, bir daha çıkmak yok. Bu yönüyle belki var olanı da alıp götürür, diye düşünülebilir. Ancak müslümanlar şuurlu olursa Allah'tan ümit kesilmez. Biz çok dürüst olursak, onların böyle dürüstlüğe meraklı oldukları söyleniyor. Belki de, İslam'ın güzelliği onları etkiler, onlar bizim içimizde erir. Allah bize yardım eder. Bu oluşu durduramayacağımıza göre, müslümanlar olarak erimemenin çaresini, bir araya gelip aramamız lazımdır. Çünkü su akıyor ve durduramıyorsun. Ne yapacaksın? Erimemeye çalışacaksın. Ve böyle yaparsak, Avrupa'nın geleceğini de etkileyebiliriz. Allah, gayret edene, çalışana verir. Öyle diyorum ben.

Altınoluk Dergisinin Şubat 1995 tarihli 108. sayısında Ömer Faruk Alan'ın, o tarihte genç-orta yaşlarda bir siyaseti olan eski Cumhurbaşkanı Doç. Dr. Abdullah Gül ile yaptığı kısa röportajda^[3] yer alan şu soru ve cevap da bir örnek ve ipucu oluşturması açısından oldukça önemlidir:

ALTINOLUK: *Avrupa Türkiye'den ne vazgeçiyor ne de Avrupa Birliği'ne tam üyeliğe kabul ediyor. Alınan izlenimler Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi "Avrupa Birliği" ile "Gümrük Birliği" arasında bir yerde tutmak istediği yönünde. Avrupa Birliği ile gelinen son noktayı nasıl değerlendiriyorsunuz?*

GÜL: *Avrupa Birliği, ekonomik ve siyasi bir entegrasyona giderken teoride nihai hedefi Avrupa Birleşik Devletlerini oluşturmaktır. Bu birliğin sınırı ise Avrupa Kimliği -identifiy- taşıyan tüm Avrupalıları kapsamaktadır. Avrupa Kimliğini oluşturan değerler ise Hristiyan kültür ve medeniyetidir. Rejimlerin, demokratik veya antidemokratik olması ülkeleri Avrupa Birliği'nin kapsamı dışında tutmamış sadece birliğe katılıştaki zamanı geciktirmiştir. Bu bakımdan komünist yönetim altındaki Prag, Varşova, Bükreş'in zamanı geldiğinde bu birliğe gireceğine Avrupalı düşünürler, lider politikacılar daima işaret etmişlerdir. Türkiye ise tabii olarak Avrupa Birliği'nin sınırları dışındadır. Kendi değerlerinin kimliği itibarıyla Avrupalı düşünürler, teorisyenler ve politikacılar bunu çok iyi bilmektedirler. Bu sebeple Türkiye'nin Avrupa Birliği'nin tam üyesi olması Avrupalılarca mümkün değildir.*

Bundan beş sene sonra 28 Şubat Süreci devam ederken ve henüz AKP kurulmadan önce Kasım 2000 tarihli 177. sayıda^[4] yer alan ve “İç Dinamikler Demokrasi İçin Yeterli Olmuyor” başlığı ile verilen röportajında ise Abdullah Gül'ün fikirlerinde bazı değişiklikler görülüyor:

[3] <https://dergi.altinoluk.com/index.php?sayfa=yillar&MakaleNo=d108s044m1> (Erişim t: 29.11.2018)

[4] <https://dergi.altinoluk.com/index.php?sayfa=yillar&MakaleNo=d177s018m1> (Erişim t: 29.11.2018)

Avrupa Birliği, ekonomik ve siyasi bir entegrasyona giderken teoride nihai hedefi Avrupa Birleşik Devletlerini oluşturmaktır. Bu birliğin sınırı ise Avrupa Kimliği -identifiy- taşıyan tüm Avrupalıları kapsamaktadır.

Yüzyıllar önce
Avrupalı bir çok
topluluk Osmanlı
topraklarını
kendilerini
daha güvende
hissedecekleri
alan olarak
görüyorlardı.
Hak-hukuk,
ayrımcılık, insan
hakları açısından
Osmanlı'yı daha
adaleti gelişmiş
bir toplum olarak
görüyorlardı.

Altınoluk: *Türkiye'nin AB'ye girme konusunda önceden rezevleri vardı. Şimdi ise pazarlık gücünü bıraktığımız veya sadece AB'ye girmeye endekslendimiz gibi bir intiba var. Siz bu konunun artıları ve eksileri konusunda ne düşünüyorsunuz?*

Abdullah GÜL: *Türkiye'nin Avrupa Birliği ilişkilerine ben değişik bir açıdan bakıyorum. Aslında Türkiye'nin kendi iç dinamikleri ile gelişmesini, gerek ekonomisini gerek demokrasisini geliştirmesini, batılı Avrupa ülkeleriyle ikili ilişkilerini kuvvetlendirmesini ben birinci tercih olarak görürdüm. Ama maalesef şu anda bunun gerçekleşmediği ve gerçekleşemeyeceğini düşünüyorum. Avrupa Birliği ekonomik açıdan düşünülüyor ama Türkiye'nin demokrasisinin, insan hakları standartlarının gelişmesi, sivil yönetimlerin ülke yönetiminde tam hâkim olması, Türkiye'nin kendi dinamikleri ile pek mümkün olamayacak gibi görünüyor. En azından kısa bir gelecek için. Avrupa Birliği'nin bu açılıma katkı sağlayacağını düşünüyorum ve ekonominin yanında meseleye ikinci derecede böyle bir faydası olacak şekilde bakıyorum.*

Bunları düşünürken şöyle bir duyguya da kapılıyorum; Yüzyıllar önce Avrupalı bir çok topluluk Osmanlı topraklarını kendilerini daha güvende hissedecekleri alan olarak görüyorlardı. Hak-hukuk, ayrımcılık, insan hakları açısından Osmanlı'yı daha adaleti gelişmiş bir toplum olarak görüyorlardı. Bu yüzden bazı Avrupa toplulukları Osmanlı topraklarına kavgasız, kansız kendi istekleriyle dahil olmuşlardı. Uzun yıllardan sonra bizim de Avrupa Birliği'ni bireysel hak ve özgürlüklerimizi temin edebilmek için bile güvenli bir alan olarak görmemiz beni duygulandırıyor.

Altınoluk dergisinin Haziran 2000 tarihli 172. sayısında yayınlanan Akif Vezir imzalı ve "Diyanet'in Avrupa Birliği Şurası... 'Avrupalı Diyanet'" başlıklı yazıda^[5] Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 3-7 Mayıs 2000'de İstanbul'da gerçekleştirilmiş olan "Uluslararası Avrupa Birliği Şûrası" değerlendirilmiş. Şu bilgiler özellikle önemli:

Şûra, varılan sonuçlar açısından da iyi bir performans sergiledi. Diyanet'in yeniden yapılanması gerektiği, kurumun hedef kitesinin değiştiği, dolayısıyla bu hedef kitleye ulaşılabilecek nitelikte personel yetiştirilmesi zarureti gibi bir dizi teklif ve karar Şûra'nın düzenlenme amaçlarına uygun bir muhtevadaydı. Sonuçta Şûra'nın amacına ulaştığı söylenebilir. Ama alınan kararların hayata geçirilmesi ne derece mümkün olacak, işte o nokta biraz şüpheli; zira bundan önce Diyanet'in gerçekleştirdiği bu tür organizasyonlarda alınan kararların akibeti bu konularda şûra toplayıp kararın almanın yeterli olmadığını gayet açık olarak gösterdi. Bir konuda herkes müttefik: Bu tür organizasyonlar sadece bir başlangıç. Yoğun bir bürokratik yapı içerisinde hassas konumu ile Diyanet Şûra kararlarının ne kadarını uygulayabilecek, açıkçası, bunu zaman gösterecek.

[5] <https://dergi.altinoluk.com/index.php?sayfa=yillar&MakaleNo=d172s045m1> (Erişim t: 29.11.2018)

Yine *Altınoluk* dergisinin Temmuz 2004 tarihli 221. sayısında yer alan ve Ali Rıza Temel tarafından kaleme alınmış olan “Avrupa Birliği ve Dini Etkileşim” başlıklı makalede^[6] yer alan şu cümleler derginin zaman içinde bu konuda geldiği noktayı göstermesi bakımından önemlidir:

Ülkemizin Avrupa Birliğine girme sürecinde insanımızın dini manada bir asimilasyona uğramaması için çok yönlü tedbirler almak gerekmektedir. Sınırların kalktığı iletişim çağında içe kapanık yaşamak, korumacılık siyaseti gütmek kolay değildir. AB’ye girildiğinde zaten bütün koruma duvarları ortadan kalkacak, dini propagandalara karşı tedbir alma imkanı kalmayacaktır. Her tarafta kiliselerin boy gösterdiği, çanların çaldığı, misyonerlik propagandalarının ayyuka çıktığı bir Türkiye düşünecek olursak bu durumun bizi çok ciddi tedbirler almaya sevk etmesi gerekir. Bu tablo karşısında duyarsız kalmak İslami hassasiyetle bağdaşmaz. Özellikle gençlerimizin manevi ve kültürel altyapısını geliştirmek, kimliğini korumaya yönelik resmi ve sivil faaliyetlerde bulunmak hem dini hem de millî bir görevdir. Bizi millet olarak tarih sahnesinde bugüne kadar ayakta tutan en büyük güç İslamiyettir. İslam’dan uzaklaşan Türklerin millî kimliklerini de kaybettikleri bir gerçektir. Bugün batı ülkelerinde bulunan ve çoğunluğunu işçi vatandaşlarımızın teşkil ettiği insanlarımızı eriyip kaybolmaktan koruyan İslami duyarlılıklarıdır. Bu hassasiyetin devam ettirilmesi hayati önem arz etmektedir. Gönül ve kafaların işgali toprak işgalinden daha tehlikelidir. Bağımsızlık şuuruna sahip olanlar işgal edilen topraklarını günün birinde mutlaka kurtarırlar. Tarih buna şahittir. Gönül ve kafası işgal edilenler ise ülkelerini gönüllü olarak feda edebilirler. Ülkemizin özellikle AB’ye giriş sürecinde ve sonrasında “manevi bir işgale” uğramaması için insanımızı dini ve kültürel yönden güçlü şekilde tehziz etmemiz gerekmektedir. Dışarıdan gelecek yıkıcı cereyan ve saldırılara karşı durabilmek için “iman dolu göğüs”lere, bilgi ve irfan yüklü kafa ve gönüllere ihtiyaç vardır. Ayrıca batıyı, batı dillerini, batının kültürel ve manevi değerlerini iyi bilen, bunları bizim değerlerimizle karşılaştırabilen uzmanlara ihtiyaç vardır. Avrupa’ya uyum sağlamak uydu olmak değildir. Batı dünyasının onurlu bir üyesi olmak millî onurumuza sahip çıkmakla mümkündür.

Bu örnekten de görüleceği üzere dinî grupların konuya bakışı net ve ilkesel değildir ve önemli ölçüde konjonktürelidir.

C. Risale-i Nur Ekolü ve Avrupa Birliği

Diğer dinî ve sosyal gruplardan farklı olarak Nur Talebelerinin AB konusundaki tutumu ilkeseldir ve nettir.

Bediüzzaman’ın 1960’ta vefatından önce, 1951’de Avrupa Kömür ve Çelik Birliği ve 1957’de de Avrupa Ekonomik Topluluğu ve başka bazı birlikler kurulmuştu. Bunlar sonraları “Avrupa Toplulukları” olarak anılmaya başlandı. Böylece Avrupa’da, Birliği genişletme, kuvvetlendirme ve

Dışarıdan gelecek yıkıcı cereyan ve saldırılara karşı durabilmek için “iman dolu göğüs”lere, bilgi ve irfan yüklü kafa ve gönüllere ihtiyaç vardır.

[6] http://www.dergi.altinoluk.com/index.php?sayfa=yazarlar&yazar_no=913&MakaleNo=d221s050m1&AdBasHarf=&limit=120-15 (Erişim t: 29.11.2018)

*Risale-i Nur
okuyan gruplar
içinde AB
konusunda en
net tavrı hiç
şüphesiz Yeni
Asya Gazetesi
ve okuyucuları
göstermektedir.*

derinleştirme fikri gelişmiş ve süreç hızlanmıştı. Geline nokta bu amaca önemli ölçüde yaklaşıldığı anlaşılmaktadır.

Bediüzzaman'ın vefatından sonra talebeleri AB konusunda genellikle olumlu yönde net bir tavır içinde olmuşlardır. Bununla birlikte, istisnaen, camia içinde bazı meşhur isimler Bediüzzaman'ın Avrupa Birliğine taraf-tar olmadığını ve olamayacağını da savunmuşlardır. Ancak bu görüşler ek-seriyet tarafından daima eksik bilgiye veya önyargıya dayalı marjinal görüş-ler olarak kabul edilmiş ve görmezden gelinmiştir.

Buna karşılık Avrupa Birliğine üye olmamız gerektiğine inanan bazı Nur Talebeleri, son beş senede biraz da siyasi iktidarın yönlendirdiği basın-ın etkisi altında kalarak, "AB artık eski AB değil, bizi almaz, o halde ısrarcı olmaya gerek yok, biz de kendi Birliklerimizi kurmaya ya da doğuda pakt-lar aramaya bakarız" demeye başlamışlardır. Ancak böyle düşünenler de Ri-salelerde yer alan ve aşağıda yer vereceğimiz delilleri okudukça Türkiye'nin neticede yönünü Batı'ya çevirmesi gerektiği konusundaki inancını yeniden hatırlamakta ve hatta pekiştirmektedir.

Risale-i Nur okuyan gruplar içinde AB konusunda en net tavrı hiç şüp-hesiz Yeni Asya Gazetesi ve okuyucuları göstermektedir.

Bu durumun iki sebebi vardır: Birincisi Yeni Asya okuyucuları Risaleleri Yeni Asya müktesebatının da yardımıyla okumakta ve dolayısıyla ortak yo-rum malzemelerinden ortak yorum sonuçlarına ulaşmaktadır.

İkincisi de Yeni Asya okuyucuları iktidarların AB konusundaki ikircikli tavırlarından etkilenmemeye endeksli bir düşünme kalıbına sahip oldukla-rından kendi fikri istikametlerini kolay kaybetmemektedirler.

Bununla birlikte bu istikamet delillerinin ve gerekçelerinin ortaya ko-nulması faydalı olacaktır. Aşağıda bu deliller üzerinde durulmuştur.

Başta ifade edelim ki tüm Risale-i Nur Külliyyatı bir bütün olarak değer-lendirilmeksizin sadece bazı cümlelerden yola çıkıldığında AB'ye karşı çı-kılması gerektiği dahi söylenebilir.

Mesela Bediüzzaman'ın 1919'da Sünihat adlı Risalesindeki meşhur "Rüyada Bir Hitabe"de yer verdiği şu cümle bu tür bir yanlış kapıyı açabilir:

"Şark husumeti, İslâm inkişafını boğuyordu; zâil oldu ve olmalı. Garp hu-sumeti, İslâm'ın ittihadına, uhuvvetin inkişafına en müessir sebeptir; bâki kal-malı."

Yani "Müslümanların Doğuya, İslam Toplumuna ve kültürüne düşman-lık etmesi İslâm'ın gelişmesini engelliyordu; bitti ve bitmeli. Müslümanlar-da bulunan ya da bulunması gereken Batı düşmanlığı ise İslâm'ın birliği ve müminler arasındaki kardeşlik bağlarının gelişmesi için en etkili sebeptir; sürdürülmeli."

Bediüzzaman bir yandan bu hüküm cümlesinde olduğu üzere Batı'ya düşmanlığın baki kalmasını isterken, öbür taraftan da aynı yıllarda kaleme aldığı Notalar Risalesinde Avrupa'yı Müsbet ve Menfi Avrupa olarak iki-ye ayırmaktadır.

O halde konuya tek delilden bakmamak ve tüm delillerin ortak hükümünü elde etmek bir zarurettir. Biz de aşağıda bunu yapmayı deneyeceğiz.

III. Bediüzzaman ve Avrupa Birliği

A. Genel Değerlendirme

1. Öncelikle ifade edelim ki İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa Birliği'nin kuruluş fikri çimlendiğinde ve 1951 yılında ilk kurumsal yapısı olan Avrupa Kömür ve Çelik Birliği kurulduğunda Bediüzzaman hayatta idi ve dünya siyaseti ile de belli bir ölçüde ilgili idi. Dolayısıyla bu Birliğin kuruluşundan, talebelerince takip edilip kendisine bildirilen gazete haberleri ya da radyo haberleri vasıtasıyla haberdar olmuş olması beklenir.

Ancak Risale-i Nur Külliyyatında ve görebildiğimiz kadarıyla talebelerinin naklettiği hatıralarda, Bediüzzaman'ın bu Birliğin kendisine ve Türkiye'nin Birliğe üyelik ihtimaline dair herhangi bir açık bilgi ve beyanı bulunmamaktadır.

2. Bu sessiz kalışın iki sebebi olabilir:

Birincisi, gazete haberlerinde yer alan ve Avrupa Kömür ve Çelik Birliği'nin üye sayısı itibariyle kapalı ve sınırlı ve salt iktisadî bir birlik olduğu yolundaki yanlış ya da eksik bazı bilgiler, Bediüzzaman'ın konu hakkında bilgisiz ya da konuya ilgisiz kalmasına sebep olmuş olabilir.

İkincisi ise Bediüzzaman bu Birlik hakkında bilgilenmiş, konuyla ilgilenmiş ancak Birliğin ismini açıkça vermeye gerek duymamış olabilir.

Aşağıda yer vereceğimiz alıntılar bu ikinci ihtimalin daha kuvvetli olduğu fikrini uyandırmaktadır.

B. Bediüzzaman'ın AB Konusundaki Pozitif Tutumunun Delilleri

1. Avrupa^[7]'ya karşı tasnifçi bakış

Bediüzzaman Avrupa fikrini ve fikriyatını ikili bir tasnife tabi tutmakta ve vahiyden beslenen Avrupa fikri ile hedonizmden beslenen Avrupa fikrini birbirinden ayırarak aynı kıtada ve aynı sahada birbiriyle mücadele halinde olan bu "iki Avrupa"nın aslında birbirine düşman olduğunu tesbit etmektedir.

Bu iki Avrupa'dan birincisi İslamiyet'e dosttur ve İslamiyet ile ittifak edecektir. İkincisi ise hem İslamiyet'e ve hem de Hıristiyanlık başta olmak üzere bütün semavi dinlere düşmandır. Dolayısıyla Birinci Avrupa ve İslamiyet İkinci Avrupa'nın ortak düşmanıdır.

Çıkış kaynağı, sahip olduğu değerler ve hedefleri itibariyle AB İkinci Avrupa fikrinden ziyade Birinci Avrupa fikrine daha yakın durmaktadır.

[7] Bu makalenin bu kısmında Avrupa ile kastedilen şey ABD'yi ve Kanada'yı da kapsayacak biçimde "hür dünya" ya da "Batı ülkeleri" grubudur.

Bu iki Avrupa'dan birincisi İslamiyet'e dosttur ve İslamiyet ile ittifak edecektir. İkincisi ise hem İslamiyet'e ve hem de Hıristiyanlık başta olmak üzere bütün semavi dinlere düşmandır.

Unutulmamalıdır
ki sanayi devrimini
öncesinde savaşlar
“cephe savaşları”
biçimindeydi
ve genellikle
sadece askerlerin
öldüğü bir
çatışma hali idi.
Siviller kitlesel
olarak “savaşın
ortasında”
kalmıyordu.

Türkiye'nin AB'ye girmesi bu birinci Avrupa'yı güçlendirecek, ikinci Avrupa'ya karşı ona ruh ve kuvvet üfleyecektir.

İşte delillerimiz:

2. AB; kısa tanımı ve kısa tarihi

“Ortak Avrupa” ya da “Tek Avrupa” fikri esasen Roma Cermen İmparatoru Şarlman'dan yani 700'lü yıllardan bu yana bir idealdir.

Bu idealin en önemli sebebi savaşlardan kurtulmaktır.

Bu idealin en önemli amaçları; barış içinde yaşamak, birleşerek güçlenmek, daha fazla sömürmek gibi olumlu ya da olumsuz hedeflerdir.

Bu idealin fikri ve coğrafi sınırları, şekli ve aşamaları hususunda da çok çeşitli telakkiler ortaya atılmıştır.

Bu “birlik olma” ihtiyacının iki dünya savaşı ile şiddetlendiği açıktır. Bediüzzaman'ın 1920 öncesinde Sünuhat'ta “ihtiyaç medeniyetin üstadıdır” diyerek ifade ettiği üzere, bir tür zaruri ihtiyaç sonucu olarak “yıkılmaktan yapmaya” geçiş dönemine ve bunu sağlamak için de “Birlik fikri”ne geçildiği anlaşılmaktadır.

Nitekim bu konu Avrupa Birliği'nin Türkçe resmi web sayfasında şu cümlelerle anlatılmaktadır:

Schuman Deklarasyonunun bir sonucu olarak, 1951 yılında, Belçika, Federal Almanya, Lüksemburg, Fransa, İtalya ve Hollanda'dan oluşan 6 üye ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) kuruldu. Söz konusu Topluluğun Yüksek Otoritesi'nin ilk başkanı ise, Schuman Deklarasyonu'na ilham veren bu fikrin sahibi Jean Monnet oldu. Böylece, savaşın ham maddeleri olan kömür ve çelik, barışın araçları oluyor; dünya tarihinde ilk defa devletler kendi iradeleri ile egemenliklerinin bir kısmını ulusüstü bir kuruma devrediyordu.^[8]

3. Eski Avrupa ve yeni arayışlar

Unutulmamalıdır ki sanayi devrimini öncesinde savaşlar “cephe savaşları” biçimindeydi ve genellikle sadece askerlerin öldüğü bir çatışma hali idi. Siviller kitlesel olarak “savaşın ortasında” kalmıyordu.

Oysa uçağın icadı, kale ve cephe kavramını ortadan kaldırdı. Savaşlar hava aktarmalı orduların ulaşabildiği her yere ve dolayısıyla tüm köylere, kasabalara ve hatta şehirlere yayıldı.

Bu değişim, savaş sebebiyle yaşanan sivil kayıplarını ve zulümleri olağanüstü artırdı. Önceki dönemlerde “savaşların neticesiyle ilgili” olan siviller artık savaşların içine düştüler ve “savaşın kendisiyle ilgili” hale geldiler.

Elbette demiryolu ve deniz savaş filoları da bu kötü gidişata katkı yaptı.

Bu savaştırıcı teknik “gelişmelere”, ideolojiler ve onların borazanı olan kitle eğitimi ve basın destek oldu.

[8] https://www.ab.gov.tr/_105.html

Böylece, sanayi devrimiyle birlikte, Ortaçağ'ın “kale kapıları”, ülkelerin “sınır kapıları”na dönüştü. Kale duvarları, ülkelerin tel örgülerine ve mayınlı alanlarına dönüştürüldü.

“Devlet” tarafından verilen ve dolayısıyla bir ucu devletin elinde olan “vesikalık fotoğraf”lı “pasaport” ve “kimlik” icat edildi ve devlet büyüdü, iri-leşti; fertler devlete –tabiri caizse– göbekten bağlı hale geldi.

Ve nihayet bu gidişata, sanayi toplumunun vazgeçilmezleri olan; piyan-go, pazarlama, kâğıt para ve banka, sermaye, emek ve sınıf çatışması gibi kurum ve kavramlar eklenince, küresel zulmün tüm araçları tamam olmuş oldu.

Bu menfi ve dehşetli gidişat yeni bir insan hakları teorisine ve yeni bir adalet anlayışına duyulan ihtiyacı artırdı.

4. Avrupa'nın “zeka tarlaları”^[9]nın yeni mahsulleri

1914 öncesinde ve bilhassa iki dünya savaşı süresince kömürü çelik yapmakta ve çeliği de birbirlerinin ortak medeniyet binasını yıkmak için tahrip gücü yüksek bomba ve silah yapmakta kullanmış olan Avrupalılar, bu kâbustan büyük zayıyla uyandılar. Ve, “yeter artık, bundan böyle kömürü ve çeliği aramıza yeni ve sun'i siyasi sınırlar koymak ve yeni tel örgüler çekmek için değil, Alp'i, Manş'ı ... geçmek için tüneller yapmak; Volga'yı, Dona'yı, Tuna'yı, Don'u veya Ren'i, Sen'i ... aşmak için köprüler yapmak üzere kul-lanmalıyız” dediler.

Âkil adamlarının ve Kiliselerinin öncülüğüyle Avrupa bunu başardı ve barışı tesis etti. Böylece farklı din, mezhep ve kültürlere mensup milletle-ri, insan haklarına dayalı demokratik hoşgörü çatısı altında ve barış içinde bir arada yaşatma projesinin ilk adımı olan Avrupa Kömür ve Çelik Birli-ği hayata geçti.

Bu “örnek birlik”, temelinde yatan müzakere kültürünün de bir gereği olarak meselelerinin çözümünü “ağırdan alması”yla ve aslında teenniyle ha-reket etmesiyle dikkat çekti. Bu Birlik, o zamana kadar Amerika Birleşik Devletleri ve diğer bazı örnekleriyle bilinen federatif ya da konfederatif ya-pılardan daha farklı ve daha esaslı temellere oturan bir Birlik idi ve bu da önemli bir örneklik görevi gördü.

5. AB hakkında Bediüzzaman'ın erken öngörüsü

Yukarıda ele aldığımız ve bilhassa iki dünya savaşının şiddetlendirdiği “kalıcı barış” ihtiyacını, Bediüzzaman, çeşitli şekillerde dile getirmişti:

5.1. Öncelikle Birinci Dünya Savaşından hemen sonra kaleme aldığı Lemaat adlı eserinde şöyle demektedir:

Kurun-i Ulâdaki mecmu-i vahşet ve cinayet, hem gadir ve hem hıyanet, Şu medeniyet-i habise tek bir defada kustu. Midesi daha bulanır. Demek daha deb-şetli kusacak.

[9] Bu deyim Bediüzzaman'a aittir.

1914 öncesinde ve bilhassa iki dünya savaşı süresince kömürü çelik yapmakta ve çeliği de birbirlerinin ortak medeniyet binasını yıkmak için tahrip gücü yüksek bomba ve silah yapmakta kullanmış olan Avrupalılar, bu kâbustan büyük zayıyla uyandılar.

Bediüzzaman
Avrupa'nın
kendi iç barışını
dünya barışının
bir başlangıcı
olarak görmekte
ve dolayısıyla
Avrupa Birliğine
bu yönden özel bir
anlam ve değer
yüklemektedir.
Bediüzzaman bir
barış ve medeniyet
projesi olan
Avrupa Birliğine
karşı değil,
taraf tarafdır.

Yani Batının habis medeniyeti Orta Çağlardaki bütün hıyanetlerinin ve zulüm ve cinayetlerinin tümünü ve daha fazlasını birinci dünya savaşı ile bir kerede kustu. Üstelik midesi bulanmaya devam ediyor. Demek mide temizliği ve kusma ihtiyacı bitmemiş ki -1920 itibarıyla- mide bulantısı sürüyor.

5.2. Bediüzzaman bu metne İkinci Dünya Savaşından sonra şu dipnotu ekliyor:

Haşiye: Evet, iki Harb-i Umumi ile öyle kustu ki, hava, deniz, kara yüzlerini bulandırdı, kanla lekeledi.

Yani Avrupa ve Dünya orduları Avrupa merkezli kara, deniz ve hava savaş teknolojisiyle öyle bir kan döktü ki tüm dünyayı kanla lekeledi.

5.3. Nitekim Bediüzzaman ilk baskısını 1911'de yaptığı ve İkinci Dünya Savaşı sonrası gözden geçirip geliştirerek yeniden yayınladığı Hutbe-i Şamiye adlı eserinin ikinci baskısında İslam'ın istikbalinin parlak olduğuna dair delilleri sıralarken şunları ifade ediyor:

Medeniyetin günahları iyiliklerine galebe edip, seyyiatı hasenatına racih gelmekle, beşer iki Harb-i Umumi ile iki dehşetli tokat yiyip, o günabhâr medeniyeti zirüzeber edip, öyle bir kustu ki, yeryüzünü kanla bulaştırdı. İnşallah istikbaldeki İslâmiyetin kuvvetiyle, medeniyetin mehasini galebe edecek, zemin yüzünü pisliklerden temizleyecek, sulh-i umumiyi de temin edecek.

Bu ifadeler kısaca şu anlama gelebilir:

Batı Medeniyeti'nin günahları iyiliklerine galip oldu ve kötülükleri de güzelliklerine tercih edildi ve böylece insanlık iki Dünya Savaşı ile dehşetli tokat yedi; o günabhâr medeniyeti yerle bir etti, midesindeki zehri mäsüm sivil kitleleri etkileyen savaşlar ve zulümler olarak öyle bir kustu ki tüm dünyayı kana buladı. Ama İnşallah -şimdiki değilse de- gelecekteki İslâmiyet öyle bir pozitif kuvvete sahip olacak ki; bu kuvvet sayesinde, bu kere, medeniyetin iyilikleri kötülüklerine galip gelecek. Ve bu medeniyet, hem yeryüzünü zulümlere ve savaşlara kaynaklık etmiş olan eski kirlerden temizleyecek ve hem de dünya barışını sağlayacak.

5.4. Bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere Bediüzzaman Avrupa'nın kendi iç barışını dünya barışının bir başlangıcı olarak görmekte ve dolayısıyla Avrupa Birliğine bu yönden özel bir anlam ve değer yüklemektedir.

Yine bu yoruma göre Bediüzzaman bir barış ve medeniyet projesi olan Avrupa Birliğine karşı değil, taraftardır.

6. Ortak savaşın ortak dersi: Vicdan hürriyeti

Bediüzzaman Avrupa Devletlerinin ancak iki dünya savaşı sonunda ulaştığı din ve vicdan hürriyetinin, İslam'ın temellerinden biri olduğunu tesbit etmekte ve bu yönüyle öne çıkan Avrupa Birliğini de olumlu karşılamış olmaktadır.

Gerçekten, kalbimizi yaratan Allah kalbimizden geçenleri de bildiğine göre, bir dine mensubiyet, Allah için ve Allah nazarında, ancak ihlas ile olursa gerçek bir mana ifade eder. Buna göre de, bütün dinler ve onun

samimi mensupları için, ihlas ve samimiyet, mensubiyetin olmazsa olmaz şartıdır. Ancak gerçekte dindar olmayıp dini dünya ve dünyevi güç ve başarı için kullananlar, dine mensup olanların ihlasını değil sayısını ve maddi kuvvetini değerli görür. Bu ise açık bir sapmadır.

Din hürriyetine nazaran daha geniş kapsamlı görünen ama aslında din hürriyetinin bir alt basamağı olan vicdan hürriyeti de fertlerin dilediği fikre ve ideale sahip olabilmesini ve fikir farklılıklarının devlet karşısında bir anlam veya önem ifade etmemesi gerektiğini ifade eder.

Bediüzzaman hür dünyanın vicdan hürriyeti hususunda ulaştığı seviyeyi şu şekilde tarif ediyor:

Gerçi o tarihte, dini, dünyadan tefrik (ayırarak) ile dinde ikrâba (zorlamaya) ve icbara (cebre) ve mücabede-i diniyeye (dini hizmet/cihad) ve din için silâhla cihada muarız (karşı) olan hürriyet-i vicdan (vicdan hürriyeti), hükümetlerde (devletlerde) bir kanun-u esası, bir düstur-u siyasî oluyor ve hükümet (devlet), lâik cumhuriyete döner. Fakat ona mukabil mânevî bir cihad-ı dinî, iman-ı tabkiki (hakiki iman) kılıcıyla olacak. Çünkü, dindeki rüşd-ü irşad (insanı hakiki insan etme) ve hak ve hakikati gözlere gösterecek derecede kuvvetli bürhanları izhar edip tebyin ve tebeyyün eden (delilleri gösterip açıklayan) bir nur, Kur'ân'dan çıkacak...

Bu ifadelerle göre laiklikle birlikte vicdan hürriyeti esas olacağından başta Türkiye Cumhuriyeti olmak üzere İslam ülkelerinin devletleri “silahla fetih devleti” anlamında “İslam devleti” olmaktan çıkacak ve fakat vicdan hürriyeti sayesinde gelişecek olan sivil ve özgür bir hizmet anlayışı bu boşluğu dolduracak.

Bu cümlelerle kast edilenin AB tipi laiklik ve vicdan hürriyeti olduğunda şüphe yoktur.

7. Vicdan hürriyetinin muhafızı olan Avrupa ve Birlikleri

Bediüzzaman Mektubât adlı eserinde, 1934'te yazdığı bir bahiste, CHP'nin tek parti idaresi altında kendisi ve talebelerinin şahsında bütün dindarlara yapılan baskılara ve zulümlere itiraz ederken, vicdan hürriyeti ile ilgili olarak şunları ifade ediyor:

Nev-i beşerde, hususan bu asr-ı hürriyette (özellikle hürriyetler asrında) ve bilhassa medeniyet dairesinde (Batı toplumlarında) hemen umumiyetle hükümlerle hürriyet-i vicdan düsturunu kırmak ve istihfaf etmek (hafife almak) ve dolayısıyla nev-i beşeri istihkar etmek (insanlığın ortak müktesebatını hor görmek) ve itirazını hiçe saymak kadar cür'etinizle, hangi kuvvete dayanıyorsunuz?

Hangi kuvvetiniz var ki, siz kendinize “lâdini” ismi vermekle ne dine, ne dinsizliğe ilişmemeyi ilân ettiğiniz halde, dinsizliği mutaassıbâne (bağnazca) kendine bir din ittihaz etmek tarzında, dine ve ehl-i dine böyle tecavüz, elbette saklı kalmayacak, sizden sorulacak. Ne cevap vereceksiniz?

Din hürriyetine nazaran daha geniş kapsamlı görünen ama aslında din hürriyetinin bir alt basamağı olan vicdan hürriyeti de fertlerin dilediği fikre ve ideale sahip olabilmesini ve fikir farklılıklarının devlet karşısında bir anlam veya önem ifade etmemesi gerektiğini ifade eder.

Medeni dünyanın ortak değerlerine dayanan ve “uluslararası kamuoyu” da denilebilecek olan küresel baskı grubunun bu zulümlerin hesabını soracağı ve Türk Devletinin bu hesabı veremeyeceği ifade edilmekte ve hükümet ikaz edilmektedir.

Yirmi hükümetin en küçüğünün itirazına karşı dayanamadığınız halde, nasıl yirmi hükümetin birden itirazını hiçe sayar gibi hürriyet-i vicdaniyeyi cebri bir surette (zor kullanarak) bozmaya çalışıyorsunuz?

Bu metinde öncelikle laikliğin nasıl anlaşılması gerektiğine yer verilmekte ve muhalefetsiz CHP iktidarının icraatının bu bağlamda bir eleştirisi yer almaktadır.

İkinci olarak medeni dünyanın ortak değerlerine dayanan ve “uluslararası kamuoyu” da denilebilecek olan küresel baskı grubunun bu zulümlerin hesabını soracağı ve Türk Devletinin bu hesabı veremeyeceği ifade edilmekte ve hükümet ikaz edilmektedir.

Son cümledeki “yirmi hükümet” ve “en küçüğü” meselesinin üzerinde ayrıca durmak gerekir.

Bazı internet kaynakları, herhangi bir somut delile ya da bilgiye dayanmaksızın, soyut tahmin biçiminde, buradaki yirmi devlet’in, Milletler Cemiyetinin üyeleri olduğunu ve en küçüğünün de Vatikan devleti olduğunu ifade ediyor.

Ancak 1920’de 32 üye ile kurulan Milletler Cemiyeti 1924’te 55 ülkenin üye olduğu bir büyüklüğe ulaşmıştı.

Dolayısıyla Bediüzzaman’ın 1934’te kaleme aldığı yukarıdaki metinde geçen “yirmi hükümet” ile bu cemiyetin kast edilmiş olması muhtemel görünmüyor. Bu durumda bu metindeki yirmi hükümet ile belki Milletler Cemiyeti’nin tüm üyeleri değil de Avrupa’daki üye ülkeler kastedilmiş olabilir. Zira metnin içindeki hürriyet ve bilhassa vicdan hürriyeti vurgusu sebebiyle Bediüzzaman bu tarihte bu oluşumun çekirdek üyelerini ifade ediyor olabilir.

8. “Küresel Köy”ün ilk İhtiyar Heyeti Cemiyet-i Akvam ve Bediüzzaman

Cemiyet-i Akvam (Kavimler Cemiyeti/Milletler Cemiyeti) Birinci Dünya Savaşının sonlarında ABD Başkanı Woodrow Wilson tarafından ortaya atılan fikrin savaş sonrası barış görüşmeleri sırasında olgunlaşması üzerine, 1920’de, savaşta tarafsız kalmış olan İsviçre’nin Cenevre kentinde kuruldu. Bu uluslararası cemiyet barış için uluslar üstü örgütlenme ihtiyacının birinci adımı idi.

Bu örgüt hakkında ve bu örgüte Türkiye’nin de üyeliği için Ankara Hükümetinin talimatıyla ve İstanbul Hükümetinin de izniyle İstanbul’da Darülfünun müderrislerince (İstanbul Üniversitesi’nin hocalarınca) kurulan “Cemiyet-i Akvama Müzaheret Cemiyeti” karşısında, o tarihte İstanbul’da ve Dâr-ül Hikmet’il İslamiye (Osmanlı’nın en yüksek ilmî ve dinî kurulu) üyesi olan Bediüzzaman’ın tutumunun ne olduğu hakkında da net bir fikir sahibi değiliz.

Aynı şekilde Türkiye Cumhuriyeti’nin 1932’de Cemiyet-i Akvam’a üye olması hususunda Bediüzzaman’ın tavrı da belirgin değildir. Ancak

Bediüzzaman'ın aşağıda ele alacağımız Batı ile ilişkileri ve karma ve Batılı Birlikler hakkındaki görüşleri bu hususta da bir ipucu verebilir.

9. İngiltereli Bağdat Paktı ve Bediüzzaman

Bediüzzaman'ın, İkinci Dünya savaşı sonrasında 24 Şubat 1955'te yine bir barış ve bağımsızlık projesi olarak Türkiye ve Irak arasında kurulan ve aynı yıl 4 Nisan'da İngiltere, 23 Eylül'de Pakistan ve 3 Kasım'da da İran'ın üye olduğu Bağdat Paktı'nı (CENTO'yu) destekleme gerekçeleri de Bediüzzaman'ın Avrupa Birliğine ve genel olarak barış temelli birliklere bakışı hususunda bir fikir verebilir.

Bediüzzaman'ın 1955'te Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes'e hitaben yazdığı uzun mektubun girişi şu şekildedir:

Sizlerin Pakistan ve Irak'la gayet muvaffakiyetkârâne ittifakını, bu millete kemali samimiyetle, sürur ve ferah ile kazanmanızı bütün ruhu canımızla tebrik ediyoruz. Bu ittifakınızı, inşaallah 400 milyon İslâm'ın sulh-i umumiyesine (genel barışına) ve selâmet-i âmmenin teminine (genel kamu düzeninin sağlanmasına) kat'î bir mukaddeme (kesin bir başlangıç) olarak ruhumda hissettim. Ve namaz tesbihatındaki kuvvetli bir ihtar ile bunu size yazmaya mecbur kaldım.

Ardından ırkçılık tehlikesine dikkat çektikten sonra şu ifadelerle bu paktın hedefini yeniden gündeme getirip destekliyor:

Sizin bu defaki Irak ve Pakistan'la pek kıymetli ittifakınız, inşaallah bu tehlikeli ırkçılığın zararını def edecek ve dört beş milyon ırkçıların yerine, 400 milyon kardeş Müslümanları ve 800 milyon sulh ve müsâlemet-i umumiyeye (genel kamu düzenine) şiddetle muhtaç Hıristiyan ve sair dinler sahiplerinin dostluklarını bu vatan milletine kazandırmaya tam bir vesile olacağına ruhum kanaat geldiğinden, size beyan ediyorum.

Görüldüğü gibi Bediüzzaman bu paktı sadece o zaman tahminen 400 milyon sayılan Müslümanların değil tüm insanlığın selametine katkı yapacağı için alkışlıyor. Üstelik üyelerinden biri de İngiltere olduğu halde bu müjde ile birlikte ikazını da yapıyor.

10. NATO'ya üyelikten AB kapılarına

Bediüzzaman'ın NATO konusundaki tavrı AB konusunda da önemli bir ipucu oluşturabilir:

Kuzey Kore'nin komünist blokun eline geçmesi üzerine ABD ile SSCB (Sovyetler Birliği) arasında Kore üzerinden başlayan ve sonra Çin'in de dahil olduğu güç mücadelesi öncekilerden farklı bir sebebe ve renge sahiptir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında, kazanan devletler kendi aralarında ikiye bölünmüşler ve dünya artık NATO adıyla şekillenen "Hür Dünya" ile Varşova Paktı adıyla şekillenen "Komünist Blok"un soğuk savaşının sahnesi haline gelmiştir.

Bediüzzaman bu durumu erkenden görmüş ve Türkiye'nin NATO'ya üyeliğini desteklemiştir.

*Bediüzzaman
bu paktı sadece
o zaman
tahminen 400
milyon sayılan
Müslümanların
değil tüm
insanlığın
selametine katkı
yapacağı için
alkışlıyor. Üstelik
üyelerinden
biri de İngiltere
olduğu halde bu
müjde ile birlikte
ikazını da yapıyor.*

Türkiye'nin,
NATO'ya girmek
için 16 Eylül
1950'de yaptığı
ilk müracaata
İngilizler
karşı çıkmış
ve bu sebeple
müracaat kabul
görmemiştir.
Sonraki yıl
23 Temmuz
1951 tarihinde
Amerikan filosu
İstanbul'a
gelmiş, bu
hareket ABD'nin,
Türkiye'yi, İngiliz
ve Fransızların
karşı olmalarına
rağmen NATO'ya
almak istediğine
dair bir karar
gibi algılanmış
ve bunun üzerine
Londra'da 17
Ekim 1951'de
Türkiye'nin
NATO'ya
kabulüne
dair protokol
imzalanmıştır.

Bu desteğin açık delili Risalelerde yer alan ve Komünist Blok aleyhinde net ifadeler içeren beyanlardır. Bu delilleri burada saymaya gerek görmüyoruz.

Buna yardımcı diğer bir delil ise, yine Bediüzzaman'ın, Abdülkadir Badıllı tarafından neşredilmiş olan "Bediüzzaman Said Nursi, Mufassal Tarihçe-i Hayatı" adlı eserin 3. cildinde 1920. ve 1921. sayfasında yayınlanmış olan bir mektubudur.

Badıllı'nın naklettiğine göre mektuba konu olay şudur:

Türkiye'nin, NATO'ya girmek için 16 Eylül 1950'de yaptığı ilk müracaata İngilizler karşı çıkmış ve bu sebeple müracaat kabul görmemiştir. Sonraki yıl 23 Temmuz 1951 tarihinde Amerikan filosu İstanbul'a gelmiş, bu hareket ABD'nin, Türkiye'yi, İngiliz ve Fransızların karşı olmalarına rağmen NATO'ya almak istediğine dair bir karar gibi algılanmış ve bunun üzerine Londra'da 17 Ekim 1951'de Türkiye'nin NATO'ya kabulüne dair protokol imzalanmıştır.

Bu süreçte, Bediüzzaman, Emirdağ'daki bazı talebelerinin İngilizlerin Türkiye'nin müracaatına ihanetkârane karşı çıkmalarına üzüldüklerini görmüş ve onları teselli ve mevzuyu izah için 26.06.1951 tarihli şu mektubu yazdırmıştır:

Demokratların içerisinde meb'us Gazi ve Gazi Yiğit gibi dindarlar ve Isparta'da Rüştü ve akrabası ve Emirdağ'ında Mehmet Çalışkan ve Hamza gibi Demokratların hatırı için yalnız bir saat dünyaya baktım.

Said Nursi

Aziz kardeşlerim, bu yazıyı Üstâdımız yazdırdılar:

İngilizlerin bizi Atlantik Paktı'na almadıklarına müteessir olmuştuk. Bilâkis Üstâd'ımızın bize beyan ettiği bu hakikatlar karşısında, alınmadığımıza ruh-u canımızla memnun olduk.

Mehmet, Hamza, Nuri

İngiltere'nin İslâmiyete Karşı Düşmanlığı

Ellî beş sene önce, İngiltere'nin Hindistan Müstemlekât Nazırı matbuatta intişar eden bir makalesinde: "Müslümanların elinde Kur'an durdukça, İngiltere'nin İslâmlara tamamıyla hâkim olamayacağını, tam hâkimiyetinin te'sisi (sağlanması) için Kur'anın sukut ettirilmesi icabettiğini (Kur'an'ın Müslümanların gözünden düşürülmesi gerektiğini)" yazmak suretiyle; Hükümet-i İslâmiye hakkındaki gizli siyasetini açığa vurmuştu.

İngiltere Hükümeti İslâmlar hakkında iki türlü hatt-ı hareket (siyasi tutum) takib etmektedir:

Birisi: O zamanın, İslâmların önderliğini yapan Türklere karşı olup, Türkiye'de gizli bir ifsad (fesatçılık) komitesi kurarak, Türkleri İslâmiyet'ten uzaklaştırmaya ve Kur'an'ı Türkiye'de sukut ettirmeye çalışmaktaydılar.

Diğeri de: Türkiye'den başka memleketlerdeki Müslümanlara tatbik edilen siyaset idi ki; Bu siyasete göre de, din hususunda Müslümanlara geniş

müsamaha gösteriyorlar ve onları okşuyorlardı. Türkiye'deki faaliyetlerinde, Türkleri İslâmiyet'ten uzaklaştırmak ve bu gayede muvaffak oldukları takdirde, Türkleri diğer Müslümanların gözünden düşürerek, Türklerin önderliğini bertaraf etmek amacını güdüyorlardı.

Lozan Muabedesi'nde, İngilizler İslâmiyet ve Kur'ân aleyhine olan siyasetlerine devam ederek, o zamanki Türk Hükümetiyle, İslâmiyeti Türkiye'den kaldırmak esasında anlaşmaya varmışlardı. Eski İngiliz Başvekili Loid Corc, ölünceye kadar bu siyaseti izhar etmiştir.

Lozan Antlaşması'na göre, o zamanın hükümeti İngilizlere İslâmiyeti peşkeş çekmişler Ve Türkiye'den İslâmiyet'i otuz sene zarfında kaldıracaklarını tabmin ederek, ona göre teşkilâtlar vücuda getirerek, çalışmaya başlamışlardı. Otuz sene geçince, bu müddetin kâfi gelmediğini görerek, tekrar otuz sene daha çalışmak icab ettiğini, o zamanın Başvekili Mecliste açıklamıştı.

Şimdiki Demokratların bazı dindarları, eski İttihad-ı İslâm ve İttihad-ı Muhammedi gayesini tahakkuk ettirmek için çalışanlarla birlikteydiler. Demokratların, eski Hükümet gibi dini ve şair-i İslâmiyeti İngilizlere rüşvet vermeye kalkmamaları icab eder. Zira artık buna lüzum kalmamıştır.

İngilizler son resmi beyanlarında: Türklerin Asyalı ve Müslüman bulunmalarından dolayı onlarla işbirliği yapılamayacağını açıklamışlardır. Halen ehl-i salib fikrini devam ettirdiklerine bu âşikâr bir delildir.

İngilizler de, zaten İkinci Cihan Harbi'nden sonra, Amerika'nın gölgesinde kalarak talî derecede bir devlet olmuştur. Bu yüzden kendilerine fazla ehemmiyet verip, dostluğunu temin için dini rüşvet vermeye ve onlara yaranmaya çalışmanın lüzumu kalmamıştır. İngiliz'in kendisi de bugün Amerika'nın yardımına muhtaç bir haldedir. Demokratlar dört yüz milyon Müslüman'ın nefretini kazanmış olan İngilizlerin dostluğu yerine, bil'akis Müslümanları intibaha getirip onlarla kardaşlık ittifakı yaparak, onların eskide olduğu gibi önderliğini yapmaya çalışmalıdırlar. Elbette bu daha çok hayırlıdır. Bu hayırlı nokta-i istinad kazanmak için de, Ezan-ı Muhammedi gibi dinin diğer şairini de yerine getirmek yeni hükümetin en büyük vazifesi olmalıdır.

Yeni hükümet İngiliz dostluğundan ziyade; Amerikan'ın dostluğuna ehemmiyet vermelidir. Çünkü Amerika ile Amerikan halkının Âlem-i İslâmıla dost olmaları daima menfaatleri icabıdır ve İngilizler gibi İslâmiyet aleyhine bir siyasetleri yoktur.

İşte ben elli beş seneden beri İngilizlerin bu gizli çalışan düşmanlarına karşı Risale-i Nur'u ikameye çalıştım. Cenab-ı Hak'a yüz bin şükür olsun ki, Risale-i Nur onların bu sinsî siyasetine karşı geldi ve onları mağlub etti.

Eski İttihad-ı İslâm ve İttihad-ı Muhammedi'nin arkadaşı Demokratların bazı dindarları, her şeyden önce elmas bir kılıncı gibi Kur'ân hakikatları olan Risale-i Nur'u ellerinde tutarak Âlem-i İslâmın kardaşlığını kazanmaya... Ve aynı zamanda İngilizlerin son beyanlarıyla bize karşı takib ettikleri siyaset, elli beş sene önceki siyasetin aynısı olduğu anlaşılacağına nazaran; içimizde bulundurdıkları ifsad komitesini yok etmeye çalışmalıdırlar. (Haşiye)

Yeni hükümet İngiliz dostluğundan ziyade; Amerikan'ın dostluğuna ehemmiyet vermelidir. Çünkü Amerika ile Amerikan halkının Âlem-i İslâmıla dost olmaları daima menfaatleri icabıdır ve İngilizler gibi İslâmiyet aleyhine bir siyasetleri yoktur.

Bediüzzaman,
Batı Devletlerini
aynı kefeye
koymamakta,
ekip olabilmek
ve birlikte
çalışabilmek
yönünden
aralarında farklar
görmektedir.

(Haşiye): *Otuzbeş seneden beri Euzübillabi mineşşeytani ves-siyaseti diyen ve siyasetle hiç alâkadâr olmayan Üstâd'ımız Bediüzzaman yalnız bugün (20.6.951) bir saat için dünya ile meşgul olmuş ve bu hakikatleri yazdırmıştır.*

Hamza, Mehmet, Nuri

Bu uzun mektubun anlattığı hususlar içinde konumuzla ilgili olanlar özetle şunlardır:

-İngilizler ve devletleri ile Amerikalılar ve devletlerinin Türkiye ve İslam dünyasına bakış açısı birbirinden farklı ve zıttır. Birincisi menfi, ikincisi müsbet bir bakış açısına sahiptir.

-Amerika Birleşik Devletleri vicdan hürriyeti hususunda Türklere daha fazla yardımcı olabilecek bir devlettir.

-Dolayısıyla demokratlar İngilizlerden ziyade Amerikalılarla çalışmayı benimsemelidirler.

Buna göre Bediüzzaman, Batı Devletlerini aynı kefeye koymamakta, ekip olabilmek ve birlikte çalışabilmek yönünden aralarında farklar görmektedir.

AB açısından da durum böyledir ve İngiltere'nin AB'den ayrılma kararının arka planını bu mektupla birlikte değerlendirmekte fayda vardır.

11. Kore Savaşı ve komünizme karşı blok

Bediüzzaman'ın Batılı paktlara üyelik konusundaki tavrı ile ilgili diğer bir delil de şudur:

Türkiye 1950-53 arasında süren Kore harbinde Birleşmiş Milletlerin -ve dolayısıyla NATO'nun- bir ortağı olarak Kore'ye bir tugay göndermişti.

Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşına girmesine karşı çıkmış olan Bediüzzaman'ın bu kere Türkiye'nin bu yeni savaşta bir tarafa destek olmasını benimsemesi ve hatta Bayram Yüksel adlı talebesini bir tür temsilci adederek savaşa göndermesi gösteriyor ki Bediüzzaman bu iki bloktan biri olan ve "hür dünya"nın temsil ettiği "demokrasi bloku"na taraftardır.

Komünist blokun bugün dağılmış olmasından yola çıkarak bugünkü konjonktürde Batı blokuyla birlikte hareket etmeye ihtiyaç kalmadığı düşünülebilir. Ancak aşağıda yer vereceğimiz bilgiler bu iddiayı da çürütecektir.

12. Şimal Cereyanı (Kuzeyli fikir akımları) ve materyalizme karşı blok

12.1. Bediüzzaman'ın "Şimal (kuzey) cereyanı" olarak adlandırıp birçok imanî, sosyal ve siyasi meseleyi izah etmekte bir anahtar kavram olarak kullandığı "materyalizm"e ve onun devlet düzenindeki karşılık ideolojisi olan "komünizm"e bakışı da bunların karşı kutbunun yeni merkezi olan AB'ye bakışı hakkında bir ipucu verecek niteliktedir.

Bediüzzaman'ın komünizmle ve materyalizmle doğrudan karşılaşması çok eski tarihlerde ve ilk dönemlerindedir.

Bediüzzaman Birinci Dünya Savaşında Milis Alayı komutanı olarak Rus ordusuna ve Ermeni Çetecilerine karşı savaşırken 1916'da yaralandı ve esir düştü. Esaretinin uzun kısmını Kuzey Rusya'da Volga Nehrinin kıyısındaki Kostroma'da (yaygın ama yanlış şekli Kosturma) geçirdi. Savaşın sonuna doğru Rusya'da Çarlık rejimine karşı Yahudilerce ayaklandırılan işçilerin çıkardığı ve adına Ekim Devrimi denilen ihtilalle ortaya çıkan yeni düzene geçiş dönemindeki karışıklıktan ve bu sırada ortaya çıkan güç boşluğundan faydalanarak kamptan kaçtı ve uzun bir yolculuk sonunda 1918'de İstanbul'a döndü.

Çarlık Rusyasının monarşisini 1917'de Bolşevik ihtilaliyle yıkan Kızıl Ordu'ya karşı Çarın gizli talimatıyla harekete geçerek Kuzey Rusya'da kurduğu Beyaz Ordu ile komünistlere karşı savaşan Saint Petersburg doğumlu Müslüman Osmanlı kökenli dindar Ortodoks Amiral Aleksandr Vasiliyeviç Kolçak, bu savaşını, bilhassa Sibiry'a da verdi ve yenilgiye uğradığı Irkutsk'ta İşçi Partili milislerce kurşuna dizilerek öldürüldü. Rusya İç Savaşı olarak da anılan bu savaşındaki en büyük destekçisi Ortodoks Kilisesi idi. En büyük silah arkadaşı ise Türkiye'de "Çarın dayısı" olarak bilinen ancak aslında Çarın amcazadelerinden olan Nikolai Nikolaviç Romanof idi.

Bediüzzaman'ın Rusya'da yaşanan bu değişimi iyi gözlemlediği ve sonrasında ortaya çıkan komünist bloka karşı bu ideolojinin ardındaki materialist ideoloji sebebiyle net bir tavır takındığı açıktır.

Nitekim Bediüzzaman eserlerinde çok defa Müslümanlarla dindar Hıristiyan ruhanilerin aralarındaki tartışmalı konuları bir kenara bırakarak dinsizlik fikrine karşı ittifak etmesi gerektiğini ve bunun "ahirzaman hadisleri"nin işaret ettiği manaya da uygun bir gereklilik olduğunu açıklamaktadır.

12.2. Bediüzzaman 1930'larda telif ettiği Mektubat'ta On Beşinci Mektuptaki Dördüncü Sual'in cevabında İslamiyet ile Hıristiyanlık arasındaki ilişki ve yakınlaşmanın sebebini, ölçüsünü ve neticesini tarif ettiği uzun ve ayrıntılı bahiste Hadis-i Şeriflerden de yola çıkarak öncelikle ve özetle şunları ifade ediyor:

Dünyanın ömrünün sonlarına gelindiğinde dinsizliğin iki cereyanı kuvvet bulacak.

Biri, İslam dünyasında, İslam Deccali Süfyan'ın komutasında hüküm sürecek ve doğrudan Allah'ı değil peygamberlik müessesesini ve vahyi inkar ettirmeyi hedefleyecek olan münafıkane dinsizlik cereyanı. Bu cereyanla Mehdi cemaati mücadele edecek. Ama Hazreti İsa'nın desteği olmadan mücadeleyi kazanamayacak.

Diğeri de Hıristiyan dünyasında, Büyük Deccal'in komutasında ortaya çıkacak olan ve aşıktan Allah'ı inkar ettirmeye yönelik dinsizlik cereyanı. Bu cereyanla ise öncelikle Hazreti İsa ve Cemaati muhatap olacak ve fakat iman esaslarını ders veren Mehdi ve cemaati destek olmadıkça galip gelmekte zorlanacak.

Bediüzzaman eserlerinde çok defa Müslümanlarla dindar Hıristiyan ruhanilerin aralarındaki tartışmalı konuları bir kenara bırakarak dinsizlik fikrine karşı ittifak etmesi gerektiğini ve bunun "ahirzaman hadisleri"nin işaret ettiği manaya da uygun bir gereklilik olduğunu açıklamaktadır.

İsevîlik ve İslâmiyetin “dinsizlik cereyanına karşı ayrı ayrı iken mağlûp” kalacağını öngörmek ve bu tesbiti bir veri olarak kabul etmek gerekmektedir.

Ancak bu kabulden sonradır ki dinsizliğe karşı iki dinin iki kuvvetinin birleşmesiyle ortaya çıkacak olan yeni bir dinî yaklaşımla bir netice elde edileceği kabul edilebilir.

Bediüzzaman bu tesbitlerinin ardından şu hüküm cümlelerini kuruyor:

İşte böyle bir sırada, o cereyan pek kuvvetli görüldüğü bir zamanda, Hazret-i İsa Aleyhisselâmın şahsiyet-i manevîyesinden ibaret olan hakiki İsevîlik dini zuhur edecek, yani rahmet-i İlahîyenin semasından nüzul edecek, hâl-i hazır Hıristiyanlık dini o hakikate karşı tasaffi edecek, hurafattan ve tabrifattan sıyrılacak, hakaik-ı İslâmiye ile birleşecek, manen Hıristiyanlık bir nevi İslâmiyet'e inkılâp edecektir. Ve kur'an'a iktida ederek, o İsevîlik şahs-ı manevîsi tâbi ve İslâmiyet metbû makamında kalacak; din-i hak bu iltihak neticesinde azim bir kuvvet bulacaktır. Dinsizlik cereyanına karşı ayrı ayrı iken mağlûp olan İsevîlik ve İslâmiyet, ittihat neticesinde dinsizlik cereyanına galebe edip dağıtacak ...

Bu cümlelerin kısa bir manası şöyle olabilir:

Hıristiyan dünyasını tahrip eden dinsizlik cereyanının çok kuvvetli görüldüğü bir zamanda, Hazret-i İsa Aleyhisselâmın manevi kişiliğinden ibaret olan hakiki Hıristiyanlık dini rahmet-i İlahîyenin semasından nüzul ederek yeniden meydana çıkacak, mevcut Hıristiyanlık dini bu yeni hakikatle karşı karşıya geldiğinde saflaşacak, hurafelerinden ve bozulmuş yönlerinden kurtulacak, İslâm hakikatleriyle birleşecek, Hıristiyanlık manen bir tür İslâmiyet'e dönüşecektir. Ve Hazreti İsa Kur'an'a uyacak, o Hıristiyanlık “tâbi olan” ve İslâmiyet de “tabi olunan” kişi makamında kalacak; hak din bu katılım neticesinde büyük bir kuvvet bulacaktır. Dinsizlik cereyanına karşı ayrı ayrı iken mağlûp olan İsevîlik ve İslâmiyet, ittihat neticesinde dinsizlik cereyanına galip gelip onu dağıtacak bir güce erişecektir.

Bu ifadelerin tam olarak anlaşılabilmesi için aslında öncelikle kıyamet öncesi dönemde İsevîlik ve İslâmiyetin “dinsizlik cereyanına karşı ayrı ayrı iken mağlûp” kalacağını öngörmek ve bu tesbiti bir veri olarak kabul etmek gerekmektedir. Ancak bu kabulden sonradır ki dinsizliğe karşı iki dinin iki kuvvetinin birleşmesiyle ortaya çıkacak olan yeni bir dinî yaklaşımla bir netice elde edileceği kabul edilebilir.

Bu birleşmenin nasıl olabileceği hakkında çeşitli yöntemlerden ve belirtilerden bahsedilebilir. Bize göre bu birleşme, İslam Dünyasının ilmî ve siyasi müktesebatının temsilcisi durumunda olacak olan ve demokratik cumhuriyet, hukuk devleti ve insan hakları ilkelerine tam sadık hale gelmiş olan Türkiye ile Hıristiyanlığın hurafelerden sıyrılmış halini temsil eden Avrupa Birliği idealleri arasında olacaktır.

Bu da göstermektedir ki Bediüzzaman bir barış ve insaniyet projesi olan AB idealini desteklemektedir.

12.3. Ayrıca Bediüzzaman 1940'ların sonlarında kaleme aldığı bir mektubunda şunları söylemektedir:

Hem Salâhaddin'in, Asa-yı Mûsa'yı (Bediüzzaman'ın iman esaslarına dair bir eseri) Amerikalıya vermesi münasebetiyle deriz: Misyonerler ve Hıristiyan ruhanîleri, hem Nurcular, çok dikkat etmeleri elzemdir. Çünkü, herhalde şimal cereyanı, İslâm ve İsevî dininin hücumuna karşı kendini müdafaa etmek fikriyle, İslâm ve misyonerlerin ittifaklarını bozmaya çalışacak. Tabaka-i avama

müsaadekâr ve vücut-i zekât ve hurmet-i riba ile, burjuvaları avamın yardımına davet etmesi ve zulümden çekmesi cihetinde Müslümanları aldatıp, onlara bir imtiyaz verip, bir kısmını kendi tarafına çekebilir.

Bu mektuptan anlaşılanlar şunlardır:

-İslam ve Hıristiyan din adamları ittifak etmiştir veya edecektir.

-Şimal cereyanı olan komünizm ve ardındaki materyalizm bu mevcut veya muhtemel ittifakı bozmaya çalışacaktır.

-Şimal cereyanı, bu bozguna uğrunu, İslam ve Hıristiyan dininin ittifakla kendisine karşı girişeceği veya giriştiği fikrî saldırı ve mücadeleyi püs-kürtmek ve böylece dinsizlik fikrini güçlendirmek maksadıyla yapacaktır.

-Şimal cereyanı bunu yaparken de İslam'ın da bir gereği olan faiz yasasını ve zekat emrini ve fakirleri koruma esasına dayalı sosyal devlet prensibini uygulayan bir ideolojiye sahip olduğunu ileri sürerek Müslümanları kandırıp Hıristiyanlardan uzaklaştırmaya ve yanına çekmeye çalışacaktır.

Bu önemli tespitin karşılığını İslam Dünyasındaki her dindar, hem kendi aleminde ve hem de sosyal hayatın geniş dairesinde mutlaka hissetmiştir. Mesela dindar gençler bu tehlikenin farkında olmazlarsa kolaylıkla sosyalist olabilirler. Mesela, yakın tarihte, Doğu Blokuna yakınlaşan birçok İslam ülkesinin lideri, sosyalizmi kolaylıkla benimsemiştir. Bunlardan Kaddafi'nin "İslam Sosyalizmi"ni anlattığı "Yeşil Kitap"ın tüm İslam ülkelerine bedelsiz dağıtılarak yayıldığını hatırlamak yeterlidir.

Bediüzzaman'ın bu mühim ikazı da göstermektedir ki Komünist Bloka ve onun asıl düşünsel kaynağı olan materyalist ideolojiye karşı Avrupa ile ittifak yapmak elzemdir.

Yine bu bilgilere göre de Bediüzzaman Türkiye'nin Avrupa Birliğine girmesine taraftardır.

13. Mehdi'nin dindar İsevilerle iş bölümü ve AB

Din hürriyetine başından itibaren özel bir önem vermiş ve Hıristiyan Dünyasının desteğini kazanmış olan Avrupa Birliği'nin siyasi prensipleri içinde İslamiyet'e açıkça aykırı olan pek fazla bir şey yoktur. Teferruatta ki bazı konular ise zamanın tekmili veya tashihi ile tedavi edilebilecek hususlardandır.

Bu sebeple Bediüzzaman, matbaalarda neşredilmiş olmayan ancak yazması Emirdağ Lahikasında neşredilmiş bulunan bir mektubunda şunları söylemektedir:

...âbirzamandaki gelecek büyük Mehdi, siyaseti tam dindar İsevilere bırakıp yalnız İslamiyet hakikatlarını ispata, izhara, icraya çalışır.

Buna göre Mehdi cemaati olan Türkiye'nin dindar demokratları dünya siyasetine ilişkin geniş alana ait meselelerin çözümünü, bir tür işbirliği sonucu olarak dindar İsevilere (Hıristiyanlara) bırakacaklardır.

Bu mektuptaki kısa öngörü esasen yukarıda 12.2. başlıkta yer verdiğimiz ana bilgilerle ve nakillerle uyum içerisinde.

Din hürriyetine başından itibaren özel bir önem vermiş ve Hıristiyan Dünyasının desteğini kazanmış olan Avrupa Birliği'nin siyasi prensipleri içinde İslamiyet'e açıkça aykırı olan pek fazla bir şey yoktur.

Yine bu bilgilere göre Mehdi'nin işbölümü içinde işbirliği yapacağı "dindar İseviler" in bir temsilcisi AB'dir. Komünist blokun yıkılmasında AB'nin ve kilisenin etkisi dikkate alındığında bu işbirliğinin birçok meyvesini verdiği de açıkça anlaşılmaktadır.

Sonuç

Avrupa Birliğinin Türkiye'yi üyeliğe kabul etmek için ileri sürdüğü şartların neler olduğu ve Türkiye'nin Avrupa Birliğine girmek için yapması gerekenlerin dinî ve milli değerler açısından taviz niteliği taşıyıp taşımadığı gibi hususlarda Türk entelektüellerinin ve politikacılarının genellikle kafası karışıktır. Bu kafa karışıklığının sebeplerinden biri bilgi eksikliği ve diğeri de Avrupa'ya karşı tarihten gelen etkilerle toptancı biçimde negatif ve hatta düşmanca bakıştır.

Türkiye'de, jakoben CHP zihniyeti, Siyasal İslamcılar ve Menfi Milliyetçiler bu toptancı bakış açısından bilhassa etkilenmektedir.

Oysa Avrupa tek vecheli bir kavram değildir. Olumlu ve olumsuz iki yönü vardır. Avrupa Birliği, bir ideal ve bir tatbikat olarak, Avrupa'nın olumlu yönünü temsil etmektedir. Bu sebeple AB üyeliği Türkiye'nin hedefleri arasında kalmalı ve iktidarlar bu hedefi ciddiye almalıdır. Sivil toplum da bu hedefi desteklemeli ve geliştirmelidir.

Bu "iki Avrupa" fikrini dinî sahada Bediüzzaman ve Nur Talebeleri, siyasi sahada ise Demokratlar eskiden beri görmüşler ve Avrupa Birliğini bu sebeple ve ilkesel olarak sahiplenmişlerdir.

Bu sebeple, Bediüzzaman'ın takipçilerinin Avrupa ile ilişkiler açısından bilhassa "Siyasal İslamcı" gelenek mensupları ile birlikte hareket etmesi pek mümkün görünmemektedir. Buna karşılık Nur Talebelerinin, ellerindeki sağlam dinî delillerin de yardımıyla, bu konuda diğer dinî gruplarla iyi ilişkiler ve temaslar kurması ve onlar için ufuk açıcılık görevi üstlenmesi mümkün ve gereklidir.

